

שאלות ותשובות מחלק א"ח סימן כט ל

מטעם שהוא ספק דחיסרון ידיעה לא היה מחמירין כלל ובעולם כלא ברכה דוחק
 ומחילה נסתר ג' כ"ט עוד ביטורי דעת מרן דה"ט דמכר בנ"ד מטום דה"ט
 בדבר שנסתפקו הראשונים שבו כמעט לכ"ע חשיב ספק דחיסרון ידיעה דליתא
 דמטעם זה דא"ל לא היה פוסק לכך, וע"ק לית' יישוב זה דא"ל כל היבא דליכא
 מרי פירוקי חשיב ספק דחיסרון ידיעה דהא כד"ר פירורי ניכח דקמתין הס"ס
 אחרי דמק' הסם מחבריו ל"מ דבמה אינו זקוק לה, ולא נמלא בזה לפוסקים
 דכל היבא דליכא ואזכא יחשב ספק דחיסרון ידיעה. והנלע"ד בודעת מרן
 הוא דדעתו בדעת הרשב"א דפסי' לל"ק לא אחריו אלא לתבוא מן התבואה אבל
 עדיין זמנה כל הילת, א"ז ול' הוא אמת לע"ד דפסק כל"ר רק דחש ליה לל"ק
 לבתולה מטום דעיק' מנהו זו הוא לפירסומי ניסא וגבון דסבר להלל' בשעת
 פירסום, וכ"כ באמת דעת הרא"ם שכתב וז"ל ואע"פ שמתרץ מירון אחר ראוי
 להחמיר וכו' ומלשון אב"ט שמתרץ מירון אחר מוכח כדבור דהעיקר הוא התירוק
 ה"ר רק דלאוי להחמיר כל"ק מטום פירסום וכו' וכל דליק מחליק ומספק והס"ס דפסי'
 מוט' כדו דלדעת הרא"ם והטור' ז"ל עבר ולא דליק מחליק ומספק והס"ס דפסי'
 אחיטי בדעתם ז"ל הוא כמ"ט ומוט' הסם כמ"ט דמחליק וסולך כל הילת, ואע"פ
 שפגמתי להרא"ם ז"ל כפ' חוקת אהיה דתניא הסם דף כ"א מ"ד אין מקבלין
 פקדונות וכו' וז"ל ופי' מה שהגאונים פוסקים דבכל א"ד ל"ק עיקר ני כד היה
 שגור בפי רוב העולם רק שמקנת החבירים אומרים בע"א נכון להשתדל וכו' עכ"ל
 ומטעם דדעתו לפסוק כל"ק, לא תברא כלל וזל דהיינו דוקא בשלון א"ד והטעם
 מטום דס"ל פריב"א שהביא הוא ז"ל בפ"ק דע"י דלשון אחרון לגבי דאשון הוי
 פסול לגבי עיקר מטום דרב אחי סוידר ל' הנח' תחלה והא"ד הוא כמו אז דהוי
 ליטנא דייחידא יע"ד סם, אבל הכא דקא' תלמודא א"ר תרוייהו ליטנא דנח'
 ניגוה ובכי הא מיסתבר לו דאדברא לכ"ע ל"ב עדיף דכיון דתלמודא גופא
 סתמינהו לתרוייהו הסברא נותנת לתפוס לשון אחרון, עוד טלה על דעת'
 לחלק בין היבא דהתרי ליטנא איתמרו צנח' בדרך פסק מוחלט דליכא מאן דסבר
 הכי ואיכא מאן דסבר הכי, להיבא דליחיתו בדרך טקל' וטריא בעלמא דדוקא
 היבא דאיתמר להו דח' צייהו בלשון מוחלט עושים מהם הפוסקים ז"ל ומטעם
 חרין בל"ק אז ככ"ב למר דכתיב ליה ולמר דכתיב ליה ע"פ הטעמים שטריא
 להם והקבלה שביד, אבל היבא דליחיתו בדרך טקל' וטריא אין המטעם חרין
 בהם אבל מ"מ אם אין בדבר טום הפער ל"ב עדיף אליבא דכ"ע דכך הפער
 בוכרת ומכרעת בינ' בקו' בין בתירוק וטוט ומוט' אפילו אם יגח' דבא"ד סבר
 הרא"ם ז"ל דהילכתא כל"ק אפ"ה בטקל' וטריא דתלמודא ל"ב עדיף ליה ולהבין
 פסק בנ"ד כל"ב וטעמי בעל כל הון כי תפגמי בזה להרא"ם עמזח בפ"ק דבב"ק
 שחילק כד לתרן מאי דקטיא ליה לדעת הר"ף אהיה דא"ר אחי בפ"ק דף ט' ע"א
 כספיה הרי הם כקרקע וכו' וז"ל פסק ר"ף כל"ק וכו' ואע"ג דפסק דוכחא דניב
 ר"ף לפסוק כל"ב דהיינו היבא דליכא מרי ליטנא אחרא מימרא דל"ק מס' דכרי
 איתמר ול"ב ע"פ דכרי איתמר וכו' אבל הכי מרי ל' למו מימרות אחרות, ניכח
 אלא נח' דשקל וטרי לתרן דרב אחי וכו' הילכך לית הכא מרי ליטנא וכו' אלא
 סברות חלוקות וכו' וסברא דראשונה עיקר מדחוינן כפ' בית בור וכו' עכ"ל הרי
 ברור החילוק שפגמנו בין ליטנא דאיתמרו בהלש' להכחז דליחיתו דרך טקל' וטריא,
 עוד מטעם דבאמת אמתו בזה שנתנו דלע"ד דאין דחיקתה טקל' וטריא
 הפוסקים ז"ל בליטנא דשקל' וטריא מ"מ אם אין בדרך טום הכרע מתיין כל"ב
 דהרי הוצרך הרא"ם לדעת ר"ף להיהא דבית בור להכריע כל"ק הא בלא"ה לא הא
 טפיק ר"ף ל"ב למיעבד בל"ק ונ"ד נמי דכוחא לכ"ע כיון שאין כאן הכרע.

איברא דעדיין ים פתחו פה לעב'ד לחלוק וכו' דהוצרך להרא' דבית כור
כדי שלא יהיה הדבר מוטל בספק. מדע דאם איתא דבליטני דסקלא
וסריא נמי היבא דהדבר שקול במרא עדיק א"כ מה הועיל הרא"ש מתקנתו לחלק
ביניהם סוף סוף בליטני דסקלא וסריא נמי היינו פוסקים כבמרא א"י לאו מטוב
היהו דבית כור וא"כ מה נוצר לחלק בכך לימא בפסיטא דמט' פסק כאן בל"ק
מטוב היהו דבית כור, אלא ודאי ז"ל דבהיהו דבית כור אין פה כד' להכריע
ולכא א"ס היה להני ליטני דין א"כ הוה הדרינו לכללין דלדעת ד"ק ל"ב עיקר דק
דכיון דמסוגיין דהכא לא נפקא לן מירי מטוב דהני ליטני לא חשיבי בל"א וסדבר
ספק לא טבין. מאי דפסיטא לן התם מטוב מאי דמספקא לן הכא, וא"כ יבדל'ר
נמי יהיה הדבר מוטל בספק כיון שאין כאן הבר' . **אמנם** הן מלה בלשונה
להוכיח בפירור דליתא דהרי בעלי הכללים ז"ל הוכיחו
ד"ר' לא יחסור בנ"ט ז"ל והשתא ניחא דבטר לאקשוין מהך משנה עד לבסוף
דעד הנה דהא לו ומוז' המטעם הוצרך לחזור בו וכו' דדרך הנמ' להביא הקו' יותר
חוקה באחרונה, ומחילא דה"ל בכך שמעמא דבב"ק דקו' הוא דחק' הט"ס למאי
דקס' ל"פ **היהו דא"כ** אטי באשין שחלקו דמסתמא הקו' היותר נכונה מינטר ל"ס
לבסוף וא"כ אפי' א"ס יונה דאין לו יונה דעלמא מ"מ לא ימנע דלכ"ע יש לו קנת
מעלה על ל"ק והדרתא קו' לדומתא אמאי הוצרך הרא"ש לחלק ביניהם סוף סוף
א"י לאו היהו דבית כור החילוק טלו לא ויעיל ולא יביל, וז"ל דה"ל הרא"ש דאי
הוו ליטני דאחוראי כיון דמחשפט פהם למר כדמית ליה ולמר כדאית ליה היה
הדיו לדעת ד"ק לדחות ההוא דבית כור מכה הכללי. סבירו דהילכתא לל"ב אבל
השתא דאין כאן אלא ליטני דסקלא וסריא וכוה אין כלל גמור לשום חד מכתות
הפוסקים ז"ל דק מטיין איתמר דלכ"ע יש לל"ב קנת מעלה מ"מ אין בזה כח לדחות
סוגיא דעלמא, והשתא טעיר קפסיק הרא"ש בנ"ד דחזקה כל"ב כיון שאין בדבר

חשובה לא נקמה אלא לפרסומו. ניסא אס אין שם היכר אין זין פירסום הכס ואין זו מנהג כלל, והראיה מהא דא' רבא היה תופס נד חכובה בידו לא עשה ולא כלום דמדלגא קא' לא ינא אלא מפס לישנא דלא עשה ולא כלום מוכח ודאי דה"פ דאין שם מנהג עליה כלל בדאמרי' בעלמא בכמה דוכתי דהאי לישנא הכי משמע, ולא כמ"ש משב"מ וזל דשאני התם דכיון דאפשר לחזור ולהדליקה לכן חייבוהו וכו' דא"כ לא ינא הל' אלא ודאי ה"ק דאין שם מנהג עליה כלל והדבר ברור דב"פ בזה דרבא ואפי' ת"ד מותר להשתמש לאורה מורה בה דמג' לחדש מחלוקת מה טעם נמצא ואין-הכרח שיהיה זה תלוי בזה כלל, אס כן מוכח דלכ"ע בענין היכר ואס אין בה היכר אין שם מנהג עליה כלל.

אמנם

אמנם היכר זה נרדף לחלק בו דברי לא מיסתמיס שום תגא או אחרת
לאשמועינן דאם הוא יחיד פטור ממנו כד חנוכה ובודאי משמע
דחייב וכן הסכימו הפוסקים ז"ל ופ"י אלא באם יש מי שמדליק עליו בתוך ביתו
אבל בלא"ה חייב לב"ע וכו' מה שכל הנדרכו חכמים טיהרו הפירסום אלא
אחרים אשר על פן מוכרחים אנו לחלק ולו' דכאמת לא הנדרכו ח"ל טיהר שם
האיבר פשוט אלא אחרים רק תקנתא מרבנן היא שזה טעושה המנהג יעשה
מאדן טיהר בו היכר אם יבואו אחרים ואפי' אם אינם נמצאים לעת עתה אין
הם חסדין לאחריו בני הא כל הראוי לביטול אין ביטול מתבטל בו ולזה הסכימו
הפוסקים ז"ל דאם אין לו מי שמדליק עליו בביתו מדליק אפי' יחיד. ומהו ודאי
אם יסתמש לאורה בלא נר אחרת ואין לו מזה כלל דלא עדיף ממנו כד חנוכה
ועומד דלא עשה כלום מזה דהרואה א"ו וכו' וה"ל דכוחא, ולזה כתב הרפ"ח
ז"ל דאפי' למ"ד מותר להסתמש לאורה אם לו נר אחרת אסור דהא בעינן היכר
ולכובא ומש"ה אחרו כד ביתו עדיף דבין שמסתמש לאורה כעדר ההיכר ומבטלה
המנהג והיו למפרע ברכה לבטלה ואם כן היה מוכרח לו' שכל יסתמש בחקוה
רק יסתמש במקום אחר בלא נר ומחילא תבטל נר שבת ואין זה נכון דנר ביתו
עדיף מטום שלו' ביתו. ולענין זמן הדלקה הסבירה בה שקולה ואין לה הפרע
אלא בהתקנה שתקנו בה ח"ל דאיכא לחיור דכיון דכלה רגל מן השוק ח"ל אם
ינתנה בחקוה ולא יסתמש בה דהיו נאמא דהיכירא לא היו היכר מטום דהזקת
גורם דלא שייך ביה היכר דאין דרך כ"ל לגמא בזה הזמן, א"ל איפכא דאע"פ
דכלה רגל דוב כ"ל מן השוק אפי' כיון דהנחה בנומא דהיכירא אם יעבור בה
אדם ספיר חייב להדליק, וכיון שאין הסבירה מוכרעת בזה חור השין לסיני דהכל
תלוי בתקנתא דרבנן ומלכותא לא מפ"י הסוביא לכל כד וכתב הפוסקים כדאית'
ליה, ויראה' והמדרכי ס"ל מתוך פ"י הסוביא דאינו מדליק אחר זמנו או' ולי' מתוך
כפ"י הרמב"ם וכמו שפ"י מעב"ל דעמנו ז"ל דמני הלכות איננה ולזה כתב
דאינו מדליק דהיי מקנ רבנן שלא ידליק אחר זמן זה, ואין לו סותר מ"ש בזה
שממלא יחיד בבית גוי דאין העניינים כיום דהמנהג הו"ל שעתא דהיכירא ונומא
דהיכירא משא"כ במדליק אחר זמן זה דלא הוו שעתא דהיכירא ואין זו מזה כלל
והשנהא דאיתנין להכי דעת הרשב"א נרדף ישוב, ונלע"ד דרוח אחרת היא
עמו וס"ל דהנס דכאמת תקון רבנן טיהר בה היכר אלא אחרים
לפרסם הפס' מ"ל אל החמירו בו שבתכל המנהג מחמתו, והראיה דלא מיסתמיס
שום מנהג לגטור מי שהוא יחיד, ותהיה דהיה מוכס כד חנוכה וכו' ליכא למליין
דכאם היה בידו לעשות המנהג בחקוה ומס"ה העמידו חכמים חומר התקנה ע'
מלה ואחרו דלא עשה מנהג כלל אבל היכר דלא אפשר ליה ביוז זה שהוא יחיד
חייב מחייב עכ"פ לקיים המנהג לעצמו, והיה דנר ביתו אר שפת נמי כיון
דלא אפשר ליה אם איתא דס"ל לרבא מותר להסתמש לאורה ואין בזה ביאז מנהג
חייב מחייב לקיים המנהג כמה שצידו אע"פ שאין בו היכר, מהיה אכתי משמא
ליה דלימא כל שמדליק אחר זמן זה מפקוהא אין לה מנהג כלל ואיני דומה למדליין
יחיד דסוף סוף הלקים בנומא דהיכירא אם יעבור בה אדם וכסכתה הרפ"ח
ז"ל, ולזה הרשב"א ז"ל עושה כד א' וכו' פירש שאחרו דהם הסכנה וכו' והוא
בזה דמנינו דבם בעינן סנאי מקום היכר דלא סני בלא"ה לא דחינן המנהג מפני
זאת וה"ה נמי כנרדף והוא מה שכלע"ד ביישוב דעתם ז"ל.

וּמ'ש

ו'ט' טס חכמ'ת זל ואף למ'ס הפז' פטס' הרא'ט ור' ,מחמ'ט טדעפ'ט לכר'ט
וכתב מעכ'ת ידעטס מחס'ט דס'ל דפיקו דרבנן' לחומרא חזיקי' ספס'
חזיסרון' ידיעה וכו' ופכת עור לקמיה וזל מחל'פ' חילי' קול' חעיקר דינא' דפיקי'
דרבנן' נמי לחומרא' מחס'ט וכו' אלא' ברוכי' נמי' מברכינן' וכו' פליאה' דעת' מחמ'ט'
דלפתא' דלית' גי'ה הכי' בודאי' כנזון' זה' אחר' לוי' לכרד' מחס'ט' דכעלי' ככרא' וז' ל'
אמר'ו הדבר' אללא' להחמיר' דניחוי' אפ'ז' חעיקרא' דחילתא' מה' טעם' אחר'ו דחיסור'
ידיעה' לא' חשיב' ספק' ה'ט' כמ'ט' הפוסקים' זל' דכיון' דהדבר' היה' יסול' להתבר'
ממוך' החקירה' לפעול' ידיעה' שלמה' אינו' מחס'ט' ספק' דדעת' מוטט'ס' הוא' זה' וכי'
טכן' הדבר' ברור' דהיינו' דווקא' להחמיר' וגו' שאינו' כנכנס' בסוג' הספק'ו' לכנזון'
כלוי' קולא' דברבנן' בסמ' א' ודלאוריי' ב' ספקות' אכל' לא' להקל' לענין' דברכ'ט'
דלוי' בעל' ידיעה' שלמה' היה' מחליט' דהויא' ברכה' לבטלה' ,וכן' י'ס' להוכיח' מחמ'ט'
מחמ'ט' מה' סי' א' דקס' ד' דספק' דעלוותא' יה' ספק' דחיסרון' ידיעה' ואי'ס' נ'
ספיקות' לחייבו' לחזור' ולכרד' ,ואם' דכר' דבר' לא' חדרבה' מחמ'ט' דס'ס' כוה' לב'
דלוי' לחייבו' לחזור' ולכרד' אלא' ודאי' דכפתיבנא' ,ואי'ס' י'ס' לפסק' קנת' בראיה'
מ'ט' האמת' יורה' דבר' כמ'ט' ,ואי'ן' להקשות' מדברי' הפ'ל' בס'י' מרע'ב' במ'
זל' ולביא' למחר' דמחמ'ט' דהוי' ספק' מחמ'ט' חיסרון' ידיעה' וכו' דהמ'ס' ה'ק' דדוקי'
מחמ'ט' מירסומי' ניסא' י'ס' להחמיר' כוה' להדליק' בלא' ברכה' אף' שהוא' דרפנן' אלא'
מחמ'ט'ס'